

Soome sild neuroloogias. Koostöö alates 1973. aastast

Ain-Elmar Kaasik¹, Väino Sinisalu²

Eesti Arst 2011;
90(6):274–279

Saabus toimetusse
24.09.2010
Avaldati internetis
17.06.2011

¹ TÜ närvikliinik,
² TÜ Kliinikumi närvikliinik

Korrespondeeriv autor:
Ain-Elmar Kaasik
ain-elmar.kaasik@kliinikum.ee

Võtmesõnad:
meditsiini ajalugu,
Helsingi ja Tartu koostöö,
neuroloogia.

Meie ei tarvitse üksteist idealiseerida, me teame, et aeg-ajalt meie vahel väärmõistmist ja lahku- minekut võib sündida, kuid niisama kindlasti teame – meil ei ole kedagi teist peale soomlaste ja soomlastel ei ole kedagi teist peale meie. Me peame üksteisega läbi ajama.

(Friedebert Tuglas, „Soome sild“, kogumikust „Aja kaja“, 1919)

Eesti kirjandusklassiku ligi aastasaja eest kirja pandud mõtted ei pruugi tänapäeva maailmas täiel määral kehtida. Toona üsnagi piiratud kontakte võimaldanud maailm on muutunud avatuks. Samas on Soome võimaldanud eestlastele vaadata sinna, kuhu meie pilk muidu ei oleks ulatunud. Käesolevas essees on püütud meenutada ja analüüsida üht niisugust võimalust.

1960. aastatel läbipaistvamaks muutunud raudset eesriiet kasutasid Eestis ära mitmete valdkondade asjatundjad. Nii õnnestus Tartu närvikliiniku juhatajal professor (siis küll veel dotsent, profes- soriks sai ta 1968. aastal) Ernst Raudamil 1965. aasta lõpul Helsingi Ülikooli neuroki- rurgia kliiniku juhataja professor Gunnar af Björkesteni kutsel Soomet külastada ja sealsetes kliinikutes käia. Väga oluliseks kujunes ta tutvus ja hilisem sõprus 1963. aastal Helsingi Ülikooli neuroloogiapro- fessoriks valitud Erkki Kivaloga, kes oli tegelikult Soome esimene selle eriala iseseisev professor. Nagu mujalgi, olid vara- semad professuurid Soomes ühendanud närvi- ja vaimuhaigusi. Väärub märkimist, et Tartu Ülikoolis oli iseseisev neuroloogiaprofessuur loodud juba 1920. aastal, kui sellele ametikohale nimetati Petrogradist opteerunud professor Ludvig Puusepp. Soome ülikoolid olid selles valdkonnas konservatiivsemad ja seetõttu püsisid seal neuroloogiat ja psühhiaatriat ühendavad professorid koguni kauem kui teistes põhjamaades. Siiski on Erkki Kivalo osa Soome neuroloogia, arstiabikorralduse ja Soome-Eesti erialaste suhete arendamisel võimatu üle hinnata. Ta oli üks president Urho Kaleva Kekkoneni arstidest ning tema tegevus väljus kaugele meie kliinilise eriala raamidest. Aastail 1978–1983 töötas ta Soome Riikliku Tervishoiuvalitsuse (*Lääkin- töhallitus*) juhatajana, suunates nii kogu riigi tervishoiu- ja arstiabikorraldust.

Märksa ulatuslikumat ja lähemat tutvust kolleegide vahel võimaldas suure rühma Soome neuroloogide ja neurokirurgide reis Tallinna ja Tartusse, mis toimus 1966. aasta augustis, kui omavahel kohtusid ka mitmed siis veel oma erialase karjääri algul olnud arstid. Aastakümneidki hiljem meenutati, kuivõrd teretulnuina nad end Eestis tundsid. Pisut hiljem kujunenud koostöö eelloos oli veel oluline, et professor Raudam koos Tallinna kolleegide Anatoli Chevalieri ja Toomas Randverega osales 1967. aasta juunis Helsingis toimunud Põhjamaade neuroloogia- kongressil, kui Raudam elas nädala Kivalote peres ning Chevalier ja Randvere kasutasid Helsingis teiste kolleegide külalislahkust.

Soome ja Eesti neuroloogide ja neuro- kirurgide koostöö aluseks sai NSVL Tervis- hoiu Ministeeriumi ja Soome Riikliku Tervishoiuvalitsuse teadusliku koostöö leping, mis oli üks paljudest 1960. aastate algul sõlmitud lepetest, mille eesmärgid võisid olla mitmesugused, kuid mis võimal- dasid niihästi akadeemiliste isikute kui ka muudegi spetsialistide vahetamist varem kokku lepitud pariteedi alusel. Tartu Ülikooli arstiteaduskonnast haarasid peale meie sellest võimalusest kinni veel gastro- enteroloogid eesotsas professorite Kaljo Villako ja Vello Saluperega, kelle koostöö soomlastega kujunes teaduslikult väga viljakaks. Sellest töөрühmast kasvasid välja arstiteaduskonna praegused professorid, Eesti Teaduste Akadeemia liige Raivo Uibo ja Agu Tamm.

**Nõupidamine
Helsingis 1974. a.
Vasakult Rainer
Fogelholm, Ain-
Elmar Kaasik, Arvo
Tikk, Erkki Kivalo,
Ernst Raudam, Rein
Zupping.
Foto: Arvo Tikk**

Neuroloogia ja neurokirurgia valdkonnas toimunud koostöö sai esialgsed raamid 1973. aasta novembris Tallinnas toimunud esimesel ettevalmistaval nõupidamisel, mille osapoolteks olid tolleaegse nimetuse järgi TRÜ arstiteaduskonna neuroloogia ja neurokirurgia kateeder ning Helsingi Ülikooli neuroloogiakliinik (juhataja professor Erkki Kivalo) ja Helsingi Ülikooli neurokirurgiakliinik (juhataja dotsent Henry Troupp, kes peatselt valiti ka professori ametikohale). Planeeriti võrdlevalt uurida ajuveresoonte akuutsetest haigustest põhjustatud haigestumust Soomes ja Eestis, selgitada ajuinsultidesse haigestumise ohutegureid meil ja Soomes ning kindlaks määrata prognostilisi kriteeriume erineva etioloogiaga raskekujuliste ajukahjustuste korral. Küsimused olid aktuaalsed, sest eri maades korraldatud võrdlevaid uurimusi oli veel vähe tehtud.

Mainitud riiklik koostööprogramm võimaldas ajavahemikul 1978–1991 korraldada 16 mitmesugust kohtumist, mis sisaldasid ühiseid sümposiume, seminare ning raviastutuste külastusi. Kuigi enamik kohtumisi Soomes toimus Helsingis Ülikooli Keskaigla (HYKS) Meilahti ja Töölö haiglates, külastasime erinevate visiitide käigus ka Jyväskylä keskaiglat Kesk-Soomes, Tampere Ülikooli Kliinikut, Kuopio Ülikooli Kliinikut Ida-Soomes, Kotka Linnahaiglat

ja Soome sõjainvaliidide haiglat Kaunialas Helsingi lähedal. Eestis olime sunnitud arvestama Nõukogude administratiivorganite (tegelikult KGB) seatud piiranguid välismaalaste liikumisele. Seetõttu algasid meie kohtumised üldjuhul Tallinnas ja mõnikordki olime sunnitud piirduma võimalustega, mida meile pakkus Viru hotell. Siiski õnnestus meie Soome kolleege korduvalt ka Tartusse tuua, samuti käisime Pärnus ja Narva-Jõesuus. Mäletatavasti muutusid olud Eestis selles mõttes vabamaks alles 1980. aastate lõpul, enne Nõukogude Liidu lagunemist. 1990. aastal kasutasime võimalust ja kutsusime professor Jorma Palo, professor Erkki Kivalo järglase Helsingi neuroloogiakliiniku juhataja kohal, Tartusse külalisprofessoriks, mis oli täiesti uus kogemus meie kliinikus.

Pöördudes varasema juurde, tuleb mainida, et vaatamata teatud raskustele õnnestus meil vähemalt kohtumiste arvu osas saavutada ligilähedane pariteet. Kohtumistest toimus Soomes 9 ja Eestis 7. Mõlemal poolel kujunes teatud tuumik, mille liikmed võtsid osa enamikust nõupidamistest ja arvamuste vahetustest. Algul Soome-poolset koostööd suunanud professorite Kivalo ja Trouppi kõrval oli üheks võtmeisikuks dotsent Olli Waltimo, kes juhatas suurt taastusravikliinikut, ning pisut hiljem dotsent Markku Kaste, kellest sai pärast

Kohtumine Pärnus 1986. Vasakult Simo Valtonen, Olli Waltimo, Markku Kaste, Mai Roose.
Foto: Arvo Tikk

Jorma Palo lahkumist sellelt ametikohalt Helsingi Ülikooli neuroloogiaprofessor.

Kuivõrd meie tegevus olenes suurel määral NSVL Tervishoiu Ministeeriumis välissuhetega tegelevatest ametnikest, tuli pea kõik küsimused, eriti sõidud Soome, kooskõlastada Moskvast. Esimestel aastatel tegeles sellega *dr. med.* Rein Zupping, kes juhatas aastatel 1972–1975 arstiteaduskonna meditsiini kesklaboratooriumi ajuvereringehaiguste sektorit ja kes valiti 1976. aastal ka professori ametikohale. Mäletatavasti võis toona olla ühel erialal ka mitu professuuri. Samal aastal siirdus ta Tallinna ning sageli aegavõttev ja bürokraatlik planeerimiskooskõlastamine sai Väino Sinisalu ülesandeks. Praegu tundub uskumatu, kuid mitte alati ei õnnestunud meil Tallinnast meritsi Helsingisse sõita. Nii näiteks sõitsime 1975. aastal esmalt rongiga Moskvasse ning sealt rongiga läbi Leningradi Helsingisse. Tavaliselt saime igaks reisiks Moskvast välispassi, mis tuli hiljem tagastada. Arvestades kommunikatsiooni (kirjavahetuse) aeglust, on tagantjärele pisut raske mõista, kuidas see kõik siiski kuidagi toimus.

Eesti poolt osales koostöös enamik Tartu Ülikoolis töötavaid õppejõude ja teadureid. 1983. aasta lõpul halvenes professor Raudami tervis ja töörühma Eesti-poolseks juhiks sai Ain-Elmar Kaasik, kes oli 1975. aastal valitud neuroloogia ja neurokirurgia professoriks. Algusest peale olid koostööga seotud neurokirurgia professor Arvo Tikk, dotsendid Mai Roose ja Matt Mägi ning vanemteadurid Tiiu Tomberg ja Urve Noormaa. Hiljem lisandusid dotsendid Sulev Haldre ja Toomas Asser, kellest sai pisut hiljem (1995) korriline

neurokirurgiaprofessor ja 1996. aastal Tartu Ülikooli närvikliiniku juhataja. Soomlastest osalesid erinevates koostöövormides veel dotsendid Lea Bergström, Olli Heiskanen ja Mervi Kotila Helsingist, pealinnast Jyväskylä haiglasse siirdunud Rainer Fogelholm, Meilahtist Kotkasse tööle asunud Kari Aho ning samast Joensuuasse asunud Kalervo Salmi. Helsingis Töölö neurokirurgiakliinikus alustanud Matti Vapalahti, kellest sai neurokirurgia professor Kuopios, Timo Kuurne, hilisem neurokirurgia kliiniku juhataja Tamperes, ja Simo Valtonen, kliiniku juhataja Turus, osalesid samuti kõnealusel koostöös. Külalistuste käigus tekkisid veel mitmete Soome neuroloogide ja neurokirurgidega kontaktid, mis jätkusid hiljem juba iseseisvunud Eestis. Siinjuures ei saa jätta mainimata Heikki Langi, Turu ülikooli kliinilise neurofüsioloogia professorit, ja Harry Freyd, neuroloogiaprofessorit Tampereist.

1960. aastatel alguse saanud ja 1973. aastal ametlikult realiseerunud koostööd on Eesti Arstis (ja selle ajakirja vahepeal teise nimetuse all ilmunud väljaandes) varem käsitletud ning ka sisuliselt refereeritud (1–5). Koostöö tulemusena ilmus kaks eraldi artiklite kogumikku. Helsingis 1974. aasta juunis toimunud sümposiumil tutvustasid osapooled oma seniseid uuringutulemusi (6) ja koostöö esialgsed andmed publitseeriti ka 1981. aastal ilmunud eraldi väljaandes (7).

Erialaste kontaktide kujunemise algfaasis tähelepanu all olnud peajuu vaskulaarse patoloogia ja ajukahjustuste prognoosi hindamise probleemidele lisandusid aja jooksul mitmed teised tähelepanu nõudnud küsimused, milles soomlaste teadmised ja kogemused aitasid meil sobivaid lahendusi leida. Esile tõstmist vääriksid kliinilise neurofüsioloogia ja taastusravi probleemid, samuti närvahaiguste farmakoterapiaga seonduv ja mitmed neurokirurgiliste rakenduste võimalused.

1973. aastal, kui algasid kirjeldatud kontaktid Soome neuroloogidega ja neurokirurgidega, ei olnud Tartus närvikliinik enam raudse eesriide tagusest maailmast täielikult isoleeritud ning kõnealusel koostöö vältel kasutasime ka muid võimalusi õhtumaise maailmaga suhtlemiseks. A-E. Kaasik stažeeris (siis kasutati niisugust terminoloogiat, tänapäeval nimetatakse seda pigem järel doktorantuuriks) 1967/1968. aastal 11 kuu vältel Rootsis Lundi Ülikoolis ja

töötas seal taas pikemat aega 1975. aastal. R. Zupping veetis 1973. aastal kolm kuud USAs ja oli seal taas kümme aastat hiljem. A. Tikk viibis 1976. aastal pikemat aega USAs ja 1986. aastal täiendas ta end Saksa Liitvabariigis. A-E. Kaasik oli 1987. aastal 4 kuud Fulbrighti külalisprofessor Pennsylvania Ülikoolis Philadelphias.

Samas olid need kontaktid valdavalt teadusliku ja pedagoogilise suunitlusega ning ka kliinikutes nähtu-kuuldu oli sageli vaid üsna tagasihoidlikult rakendatav meie toona üsna tugevasti maha jäänud tehnoloogiliste võimaluste ja erineva kultuuritausta tõttu. Loomulikult ei olnud ka soomlaste kogemus kohe omaks võetav ja üle kantav. Tervishoid ja arstiabi on olnud alati seotud kultuuritaustaga ja jääb seda ka edaspidi. Siinjuures on sobiv viidata professor Jorma Palo 1992. aastal ilmunud raamatule, milles ta muu hulgas kommenteerib oma mõningaid muljeid perioodist, kui ta 1990. aastal oli külalisprofessor Tartus (8). Autorit pani imestama neuriidi ehk närvipõletiku sage diagnoosimine. Polemiseerisime selle üle pisut hiljem avalikult (9, 10). Teadsime ju ammu, et näiteks kompressioonineuropaatiad ei ole närvipõletikud ja et seda ei ole ka näonärvi neuriit ehk Belli parees, kuid olime mõjutatud teisest kultuuritaustast. Oletatavasti kasutavad eesti inimesed praegugi mõistet radikuliit, samas kui näiteks inglise või saksa keeleruumid tunnevad vaid radikulopaatia või kompressioonineuropaatia terminit. Kõigele vaatamata on kultuuritaustad Soomega ilmselt lähedasemad kui näiteks multikultuurilise USAga ning pikaajalised kontaktid Soomega aitasid näha ka sealse erialase tegevuse arengut. Laskumata liigsetesse detailidesse, meenutame siinjuures mõningaid meelde jäänud asjaolusid, mida püüdsime oma töös arvestada.

Materiaalse baasi (infrastruktuuri) erinevus oli väga silmatorkav ja kahtlemata meie kahjuks. Soome oli selleks ajaks realiseerinud oma haiglavõrgu arendamise väga märkimisväärse programmi, mis ei torganud silma vaid Helsingis, vaid kõikjal, kus käisime. Küsimus ei puudutanud üksinda haiglahooneid, vaid ka ravitöös hädavajalikke tarvikuid, näiteks ühekordseks kasutamiseks mõeldud süstlaid, infusioonisüsteeme jms, mida saime Eestis hakata rutiinselt kasutama alles pärast omariikluse taastamist. Samas torkas silma ambulatoorse neuroloogilise ravi, sealhulgas taastusravi,

hea korraldus ja kättesaadavus. Mäletame Soome kolleegide hämmastust, kui nad nägid Tartus, et näonärvi neuriidiga, s.t Belli pareesiga patsiendid on haiglas ravil, sest Soomes raviti neid ambulatoorselt. Tartu närvikliinik oli oma ajas ja toonaseid võimalusi silmas pidades suhteliselt edukas, rakendades juba 1982. aastal tööle röntgenkompuutertomograafi, mis teadaolevalt oli esimene tolaeagse NSVL kliinikutes. Varem olid üksikud aparaadid töötanud vaid mõnes NSVL Meditsiiniakadeemia instituudis. 1985. aasta novembris külastasime Helsingi Ülikooli kliiniku radioloogiaosakonda, kus nägime maailmas toona veel vähe levinud magnetresonantstomograafi, mille tootja oli Soome firma Instrumentarium ja mis töötas nõrga magnetväljaga ega vajanud seetõttu erilisi tehnilisi tingimusi ruumide suhtes, mida USA ja Saksa LV firmade selleaegsed mudelid eeldasid. Kuigi nõrka magnetvälja kasutavad seadmed on praeguseks kõrvale jäänud, oli see tähelepanek üheks soodustavaks teguriks, miks soovitasime kõhklematult tuua Tartusse analoogse seadme Stockholmist Karolinska haiglast, kus see teise aparaadiga asendamise tõttu n-ö üle jäi. On kohane rõhutada, et praeguseks on Eesti mahajäämus piltagnostika kasutamise võimaluste suhtes täielikult likvideeritud ning sama kehtib ka enamiku Eesti kesksetes raviasutustes rakendatavate diagnoosimise ja ravi meetodite suhtes.

Väga oluline oli võimalus tutvuda Soome haiglates kasutatava närvahaiguste farmakoterapiaga ja näha selle muutusi ajas. Nii näiteks loobusid soomlased meist varem peajuu isheemilise insuldi ravis rakendatud, eeldatavasti vasoaktiivsete preparaatide

Nõupidamine Pärnus. Vasakult teine Jorma Palo.

Foto: Arvo Tikk

(aminofülliin, papaveriin) kasutamisest, pöörates peatahelepanu haigetel tüsistuste vältimisele ja varasele rehabiliteerimisele. Kogu füüsilise ravi kompleks oli Soomes suunatud patsiendi aktiivsele osavõtule sobivate harjutuste abil, sel ajal kui meie füsioteraapia kujutas endast eelkõige mitmesuguseid elektriravi protseduure, milles patsient oli pigem ravi objekt kui tegevuses aktiivselt osalev subjekt. Mäletame Soome kolleegide huvi ja teatavat hämmastust, kui nad nägid Pärnus ja Narva-Jõesuus rakendatavat balneoteraapiat, sealhulgas mudaravi, mis oli neile seni tundmatu või liigitati nn alternatiivsete ja täiendavate ravimeetodite hulka. Erinevused torkasid silma ka sageli esineva närvihäiguse – epilepsia – käsitlemisel. Nägime teatud imestusega, et ka üsna raskete, ravile halvemini alluvate haigusjuhtude puhul peetakse oluliseks aktiivset rehabilitatsiooni, mille komplekti kuulus töötamine mehaaniliste seadmete ja tööriistadega (mootorsaag, lihvimispink), millest meid oli õpetatud (kohustatud) epilepsia diagnoosiga isikuid eemale hoidma. Epilepsia farmakoteraapias kasutasime esmavaliku ravimina kaua primidooni (heksamidiini), kusjuures juba 1982. aastal ei kasutatud seda Soomes enam peaaegu üldse. Selle koha olid täitnud karbamasepiin ja valproaat, mida kasutatakse laialdaselt tänapäevalgi.

Koostöö Soome neuroloogidega, eriti uurimistulemuste võrdlemine, tõi esile soomlaste põhjaliku töö põhiliste neuroloogiliste haiguste levimuse ja esmahaigestumuse uurimisel. Kahtlemata innustas see meid püüdma teha sedasama Eestis. Selle esimeseks väljundiks oli ajuinsuldi epidemioloogiline uuring, mis omalaadsete hulgas esimesena jõudis rahvusvahelise levikuga väljaandesse (11). Kliinilise epidemioloogia ja biostatistika valdkonnas on Tartu närvikliiniku kaastöölised järgnenud aastatel avaldanud kümneid artikleid ajakirjades, mida indekseerib ISI Web of Sciences. Kuigi nende käsitlus väljub käesoleva essee raamidest, tuleb rõhutada kõnealusel koostööperioodil tekkinud arusaama nende uuringute vajalikkusest. Tuleb mõnda, et Eestis on nüüdisaja kliinilise epidemioloogia (nimetatud ka moodsaks epidemioloogiaks) rakendamine olnud raskem kui Soomes. Nõukogude perioodil põhjustas seda mitmete rahvastikuandmete salastamine, iseseisvas Eestis on olnud probleeme isikuandmete kaitse seadusest tulenevate asjaoludega, mis on

uurimistöodele seadnud piiranguid, mida Soomes ei ole.

Koostöö Soome kolleegidega täiendas meil arusaamu kliiniliste võrdlusuuringute hindamisest. 1982. a oktoobris Helsingi Ülikooli neurokirurgiakliinikus Töölo haiglas toimunud sümposiumil tutvustas professor Henry Troupp kuulajatele kliiniliste juhuslikustatud uuringute (*randomized study*) metoodikat ning esialgseid tulemusi ajuarterite aneurüsmide kirurgilise ravi rakendamisel. Teatavasti kasutatakse seda meetodit põhiliselt kahe ravimeetodi või taktika mõjususe võrdlemiseks, kusjuures valiku otsustab juhus ning võrreldavate rühmade kujundamine eeldab uuritavate hoolikat standardimist. Kuigi ka tänapäeval on selle meetodi rakendamisel vaja silmas pidada mitmesuguseid asjaolusid ja piiranguid, on see siiski kujunenud tõenduspõhiste andmete hankimise standardiks. Juhuslikustatud uuringud kujunesid põhiliselt 1980. aastate jooksul – seega olid Soome kolleegid selle meetodi varased kasutajad ning vastav teave aitas kujundada tõenduspõhist käsitlust ka meil.

Kõnealusel programmi raames toimus viimane delegatsiooni visiit Helsingisse 1991. aasta kevadel, kui poliitiline olukord Eestis oli juba sedavõrd muutunud, et taasiseseisvumiseni 20. augustil jäid vaid loetud kuud. Võimaluse korral hakkasid meil töötajad tegema ka pikemaid visiite Meilahti ja Töölo haiglatesse. Juba 1984. aasta kevadel oli V. Sinisalu, toona Tartu Ülikooli üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi vanemteadur, kolm nädalat Helsingis, kus võttis osa ühisest uurimistööst – ajuarterite aneurüsmide optimaalse ravitaktika väljaselgitamisest ja tutvus haigete rehabiliteerimisega. M. Mägi ja T. Tomberg uurisid 1987. aastal põhjalikult neurofüsioloogiameetodite ja kompuutertomograafia rakendamise võimalusi. A. Tikk, M. Roose ja S. Haldre viibisid 1988. aastal Meilahti Haigla neuroloogiaosakonnas. NSVL lagunemise eel ja pärast iseseisvumist tekkisid uued võimalused. Meie arstide ja teadlaste sõite Soome hõlbustasid mitmesugustest fondidest saadud stipendiumid ja abirahad. Nii näiteks eraldas Fr. Tuglase Selts abiraha L. Puksale neurofüsioloogia täiendusõppeks Turu Ülikoolis. Tänu hilisematele võimalustele on ta töötanud Turus mitmeid pikemaid perioode, mis koos esmaklassilise aparatuuri hankimisega mitmesse Eesti

raviasutusse on aidanud välja arendada selle olulise kliinilise suuna.

Eesti Kultuuri Sihtkapital Soomes eraldas konverentsidest ning täiendustest osavõtuks raha mitmele Tartu närvikliiniku töötajale (M. Roose, U. Noormaa, S. Haldre). Neurokirurg J. Eelmäe sai sama fondi toetusel 1991. aasta septembris ja oktoobris täiendada oma teadmisi ja oskusi Töölö Haigla neurokirurgiaosakonnas. Tänu professor Heikki Langi organiseerimisele võttis 1989. aasta mais rühm Eesti neurofüsiolooge eesotsas dotsent Matt Mägiga osa Kuopio lähedal Vaajasalosal toimunud epilepsiasümposiumist ning tutvus mitme Soome kliiniku neurofüsioloogiatega. Tartu närvikliiniku praegune juhataja professor Toomas Asser on jätkuvalt tihedas kontaktis Soome kolleegidega. Ligi paarikümne aasta eest lõi ta tiheda kontakti Turu Ülikooli kliinikuga, kus professor Urpo Rinne juhtimisel tehti kõrgetasemelisi uuringuid Parkinsoni tõve valdkonnas. Koostöös dotsent Reijo Marttilaga, kellest sai professor Rinne järglane Turu neuroloogiaprofessori ja kliiniku juhataja ametikohal, võrdlesid nad selle tõve levikut Soomes ja Eestis ning ühtlustasid haigete ravistrateegiaid. T. Asser on lähedastes kolleegisuhetes professor Juho Hernesniemega, kes pärast H. Trouppi emeriteerumist juhatab neurokirurgia kliinikut Töölös. J. Hernesniemi on korduvalt külastanud Tartut ja on hästi kursis meie eluga.

On oluline, et suhtlemine on muutunud tihedamaks kogu meditsiinipersonali vahel. Juba 1990. aasta septembris külastas rühm Meilahti neuroloogiaosakonna töötajaid (arstid, õed, füsioterapeudid, logopeedid jt). Maarjamõisa kliinikut. 1991. aasta kevadel tulid külaskäigule Töölö haigla neurokirurgiaosakonna kolleegid. Vastukülaskäigul 1991. aasta oktoobris said mitmed Tartu neurokirurgiaosakonna töötajad (operatsiooni- ja palatiõed, arstid) võimaluse omandada töökogemusi Soomes. Lõpetades seda esseed, meenutame tänutundega alustajaid: professor Erkki Kivalot, kelle Tartu Ülikool promoveeris 1990. aastal oma audoktoriks, ja professor Ernst Raudamit, keda Soome Neuroloogide Selts tunnustas 1988. aastal aukirjaga ja Ernst Homeni medaliga. Viimati

mainitud akadeemiline tunnustus sai osaks ka A-E. Kaasikule.

Praeguse avatud Eesti oludes ei ole vaja kooskõlastada vastastikuseid kontakte mingite riiklike institutsioonidega. Pikaajaline kogemus on näidanud, et Soome on lähedal ja me mõistame üksteist hästi. Soome sild neuroloogias püsib.

SUMMARY

A bridge to Finland in scientific cooperation in neurology from 1973

Ain-Elmar Kaasik¹, Väino Sinisalu²

A review is presented of joint scientific projects and of the results of clinical investigations and discussions. The longtime cooperation between Estonian and Finnish neurologists and neurosurgeons was a success. Altogether 16 joint meetings were held in Finland and in Estonia between 1973 and 1991. These contacts were especially fruitful and beneficial for Estonian specialists who were cut off from many sources of information in the Soviet period. The forms of contacts and cooperation changed with the restoration of independence of Estonia but professional relations are continuing.

KIRJANDUS/REFERENCES

1. Raudam E. Soome ja Eesti NSV neuroloogide ja neurokirurgide teaduslik koostöö aastail 1973...1977. *Nõuk Eesti Tervish* 1978;4:334-6.
2. Raudam E. NSV Liidu ja Soome arstiteadlaste koostööst. *Nõuk Eesti Tervish* 1979;3:233-4.
3. Kaasik A-E. Soome ja Eesti NSV neuroloogide ning neurokirurgide teaduslik koostöö aastail 1981...1982. *Nõuk Eesti Tervish* 1983;2:104-6.
4. Kaasik A-E, Roose M. Eesti NSV ja Soome neuroloogide ja neurokirurgide teaduslik koostöö aastail 1983...1985. *Nõuk Eesti Tervish* 1986;6:422-4.
5. Haldre S. Eesti ja Soome neuroloogide ning neurokirurgide koostöö aastail 1986...1991. *Eesti Ärst* 1992;1:22-4.
6. Communications presented at the 1st meeting of the neurologists from the State University of Tartu, Estonia (USSR) and the Department of Neurology, University of Helsinki (Finland); 1974 June 5th; Helsinki. 33pp.
7. Cerebrovascular diseases (Epidemiology, pathogenesis, clinical picture and treatment). *Acta Comment Univ Tartuensis*: 1981;589:128.
8. Palo J. Saanko elää, saanko kuolla. Hoidon rajat. WSOY. Porvoo-Helsinki-Juva, 1992.
9. Kaasik A-E. Tarton yliopistossa diagnosoidaan neuriitti hyvin harvein. *Suomen Lääkärilehti* 1993;34:3420.
10. Palo J. Vastine professori Ain-Elmar Kaasikin kirjoitukseen. *Suomen Lääkärilehti* 1993;34:3421.
11. Zupping R, Roose M. Epidemiology of cerebrovascular disease in Tartu, Estonia, USSR, 1970 through 1973. *Stroke* 1976;7:2:187-90.

¹ Department of Neurology and Neurosurgery, University of Tartu, Tartu, Estonia;

² Neurology Clinic, Tartu University Hospital, Tartu, Estonia

Correspondence to:

Ain-Elmar Kaasik
ain-elmar.kaasik@kliinikum.ee